

Sikkerhed på tjenesterejsen

Vejledning og opmærksomhedspunkter

Indledning

På tjenesterejser til risikofyldte destinationer kan den rejsende træffe en række foranstaltninger, som kan reducere de sikkerhedsmæssige risici.

Denne kortfattede vejledning indeholder en række generelle råd, som kan anvendes af den enkelte rejsende samt af delegerationer både før og under rejsen.

Vejledningen er ikke en udtømmende gennemgang af korrekt rejseforberedelse og adfærd, men berører en række punkter, man med fordel kan overveje og bør være opmærksom på før og under rejsen. Dele af vejledningen er kun relevant ved rejser til særligt risikofyldte destinationer, og den konkrete kontekst bør altid tages i betragtning

Det er vigtigt, at man tænker forskellige mulige situationer og scenarier igennem, mens man læser rådene, og at man på den måde gør de generelle råd konkrete og relevante i ens egen kontekst: Hvordan ville jeg reagere i en given situation? Ville der være andre muligheder? Hvem kunne jeg kontakte for at få hjælp? Og hvordan kunne jeg eventuelt have undgået, at situationen overhovedet opstod?

Ved at gennemgå vejledningen kan man desuden opnå en vis øvelse i, hvad man skal tænke over, når man forbereder en rejse, og hvordan man orienterer sig og sikrer sig bedst muligt, både før og ved ankomst til et nyt sted. Ofte er der tale om små, men ikke desto mindre vigtige betragtninger og foranstaltninger, der ikke kun er rettet mod kriminalitet og terrorangreb, men også mod f.eks. færdselsuheld og brand.

Det er vigtigt, at sikkerhedshensyn inddrages i alle faser af en rejse, navnlig hvis der er tale om et risikofyldt rejsemål. En vis sikkerhedsrisiko vil der altid være, når man rejser, men ved at øge sin sikkerhedsbevidsthed og hensigtsmæssigheden af sin adfærd kan man reducere risikoen væsentligt. Denne vejledning kan forhåbentlig være en hjælp til dette.

PET har yderligere udarbejdet en guide med en opsummering af de mest konkrete opmærksomhedspunkter under selve rejsen.

Før rejsen

- Sæt dig godt ind i situationen i landet, du skal besøge (landets politik, kriminalitetsbillede, sikkerhed, kultur, religion mv.). Dette vil lette forståelsen af, hvad der er hensigtsmæssig adfærd – også i sikkerhedsøjemed.
- Besøg Udenrigsministeriets hjemmeside for bl.a. rejsevejledning og information om vaccinationer og visumkrav.
- Få planlagt turen nøje og detaljeret, så valg af transport, indkvartering, mødesteder, tider såvel som selve programmet for opholdet er velgennemtænkt fra en sikkerhedsmæssig vinkel. Det kan f.eks. være en god idé at organisere flere møder på selve hotellet, hvis man rejser til en risikofyldt destination, så man ikke skal transporteres mere end højst nødvendigt. Få informationer af samarbejdspartnere, kontakter, kunder eller klienter om hotel, dets beliggenhed og byens gode/mindre gode områder at færdes i.
- Vælg en kontaktperson/koordinator, hvis der er tale om en delegationsrejse. Der kan være en fordel i, at én person bl.a.:
 - Har kontakten til Udenrigsministeriet og den danske ambassade på stedet (og eventuelt fast daglig meldeprocedure til ambassaden og/eller kontakt i Danmark).
 - Skaffer en oversigt over praktiske oplysninger i forbindelse med rejsen.
 - Skaffer en oversigt over vigtige telefonnumre i besøgslandet.
 - Skaffer en oversigt over transportmidler under opholdet.
 - Sørger for, at der fastsættes fælles nødplaner, procedurer og f.eks. et fælles samlingssted i tilfælde af uforudsete hændelser samt for, at tiltag eventuelt drøftes og koordineres med Udenrigsministeriet / den danske ambassade.
- Husk, at selvom der er valgt en kontaktperson eller koordinator på en delegationsrejse, bør alle delegationsdeltagere så vidt muligt være i besiddelse af ovennævnte information. Man kan ikke være sikker på, at kontaktperson eller koordinator er til stede, hvis ting går galt under rejsen.
- Overvej sikkerhedsprocedurerne ved forskellige scenarier – også for hvad du vil gøre, hvis uforudsete ting sker undervejs, eller noget går direkte galt. Hvad vil du f.eks. gøre, hvis du indblandes i et trafikuheld? Hvis du bliver bestjålet? Eller hvis du føler dig utryk på hotellet? Ved delegationsrejser: Drøft disse punkter med de andre delegationsdeltagere, så I er sikre på, at I er enige om procedurerne og har en fælles forståelsesramme.
- Undersøg om din danske mobiltelefon kan benyttes i landet, du skal besøge.
- Undersøg eventuelt, om du/I har mulighed for at låne lokale telefoner fra den danske ambassade på stedet eller alternativt at leje telefoner.
- Medbring de vigtigste kontaktnumre (den danske ambassade på stedet, lokalt politi, danske myndigheder, din kontakt i Danmark mv.), så du til enhver tid hurtigt kan kontakte de rette personer.

- Gem også de vigtigste telefonnumre på din mobiltelefon, så du altid har dem ved hånden. Overvej derimod at undgå at have privat indhold på din mobiltelefon (billeder, kontakter mv.).
- Medbring eventuelt en parlør på det relevante sprog og/eller nogle sedler med relevante sætninger og stednavne i tilfælde af, at du skulle komme væk fra delegationen eller på anden måde komme i knibe.
- Hæv penge hjemmefra (US dollars i små sedler). Sørg for at have nødvaluta og flere typer kreditkort med for at sprede risikoen i tilfælde af tyveri

Og som ved alle andre rejser:

- Tjek, at din rejseforsikring gælder for besøgslandet.
- Medbring gyldige rejsedokumenter.
- Tag en kopi af pas, kreditkort, forsikringskort og øvrige rejsedokumenter/rejseplan. Gem det om muligt også på en mail samt efterlad en kopi hos dine nærmeste pårørende eller din arbejdsgiver.
- Tag ikke flere dokumenter med end strengt nødvendigt.
- Medbring nødvendigt udstyr som f.eks. førstehjælpskit, rejseapotek, mobiloplader, adapter og lommelygte.
- Efterlad relevante kontaktoplysninger hos familie, venner eller arbejdsplads.

Ved ankomst samt under rejse og transport

- Hav allerede hjemmefra styr på afhentning i lufthavn og øvrig transport, så du ved præcis, hvad du skal gøre, hvor du skal hen, og hvordan du skal forholde dig ved ankomsten.
- Kontroller at din telefon virker og hæv eventuelt fornødne kontanter, før du forlader lufthavnens sikre område, dvs. før du kommer til de åbne områder.
- Gå målrettet og tænk over din personlige fremtoning. Undgå at virke usikker og søgende.
- Hold godt øje med din bagage og pas på tyverier, specielt under transport, i lufthavne, på spisesteder og andre steder, hvor der er mange mennesker.
- Tjek, om nogen har åbnet eller forsøgt at åbne din bagage.
- Tænk over, hvad din påklædning og bagage (f.eks. smykker, penge og bærbar pc) signalerer.
- Ved delegationsrejser: Bliv sammen med de øvrige delegationsdeltagere, hvis det er muligt.

- Vær generelt opmærksom på vigtigheden af pålidelige chauffører og ordentlige biler for at undgå uheld i trafikken. Vær forsigtig, når det gælder brugen af taxaer. På risikofyldte destinationer bør transport altid overvejes og organiseres nøje.
- Vent indendørs til alle, der skal med, er til stede, og transporten er klar.
- Hold om muligt døre låst og vinduer lukket under transport.
- Vær punktlig ved transport til og fra besøgssteder.
- Undgå at sætte dig selv i en situation, hvor vurderingsevnen bliver væsentligt reduceret (som f.eks. ved brug af rusmidler).
- Hold dig opdateret om sikkerhedssituationen. Den kan hurtigt ændre sig.
- Følg med på radio eller tv med hensyn til information og råd ved ekstraordinære hændelser. Følg instruktioner fra lokale myndigheder.
- Orienter dig om placeringen af nødudgange og eventuelt tilflugts- eller beskyttelsesrum ved ankomst til mødelokaler og lignende.

På hotellet

- Overvej at indregistrere dig med firmaadresse i stedet for privatadresse.
- Kontroller, at hotelværelset svarer til reservationen, og at det om muligt:
 - Ikke ligger i stueetagen.
 - Ikke ligger meget højt i bygningen.
 - Ligger på modsat side af de umiddelbart mest udsatte steder (hovedindgang/indkørsel), hvis du er i et højrisiko-område.
 - Ligger på samme etage som eventuelle øvrige delegationsdeltageres værelser.
- Efter ankomst til hotellet bør du orientere dig om følgende:
 - Hotellets sikkerhedsrutiner.
 - Brandalarmer, forholdsregler ved brand og placering af brandslukningsudstyr.
 - Nødudgange og evakueringsruter (prøv disse, hvis det er muligt).
 - Flugtveje fra dit værelse til det fri. Findes sådanne ikke, så planlæg din egen flugtrute, som ikke omfatter hovedtrappe og/eller elevator. Undersøg, hvordan vinduet på dit værelse kan åbnes.
 - Placering af eventuelt tilflugts- eller beskyttelsesrum.
 - Kontaktnummer til hotellets reception (tjek forbindelsen).

- Samlingssted i tilfælde af uforudsete hændelser.
- Overvej at skifte værelse, etage eller hotel, hvis du føler dig utryk. Ved delegationsrejser: Afklar dette med de øvrige delegationsdeltagere.
- Skaf dig en oversigt over eventuelle øvrige delegationsdeltageres værelsesnumre.
- Oplys ikke uvedkommende om dit værelsesnummer.
- Afleverer ikke nøglen i receptionen. Behold den på dig.
- Begræns muligheden for at kigge ind på dit hotelværelse.
- Vær opmærksom på, at uvedkommende kan skaffe sig adgang til dit værelse.
- Lås døren og brug sikkerhedslåsen, når du er på hotelværelset. Hvis der ingen sikkerhedslås er, kan du overveje andre måder at blokere døren på, f.eks. en stol under dørhåndtaget.
- Vær opmærksom på, at hotelværelse og -telefon samt din egen mobiltelefon kan være aflyttet.
- Undgå så vidt muligt at efterlade dokumenter, program, tidsplaner, identifikationspapirer eller lignende på hotelværelset.
- Vær opmærksom på, at pengeskabe på hoteller kan åbnes af uvedkommende.
- Hav en taske med nødvendigheder klar i tilfælde af evakuering.
- Hvis du bliver længere tid på samme hotel, undgå da rutinepræget adfærd, som f.eks. at forlade hotellet på samme tid eller at bruge den samme restaurant hver dag.

På egen hånd

- Indret dig efter lokal skik og respekter landets regler og kultur.
- Vær høflig, optræd afdæmpet og hold lav profil. Oplys ikke om din funktion, medmindre det er nødvendigt.
- Sørg altid for at vide, hvor du er, og noter dig navn og adresse på hotellet.
- Hvis det regnes for sikkert at gå ud alene, så sørg for at informere eventuelle øvrige delegationsdeltagere om, hvor du skal hen, hvordan du kan kontaktes, og hvornår du regner med at være tilbage.
- Ofte er det at foretrække at gå flere sammen ved ophold udendørs – og afhængig af den konkrete sikkerhedssituation kan det være, at du slet ikke skal færdes ude på egen hånd.
- Sæt dig nøje ind i de sikkerhedsmæssige anbefalinger om, hvordan du opfører dig og bevæger dig i det offentlige rum.

- Vær opmærksom på dine omgivelser. Hvis du føler dig utryg, så søg hjælp eller gå ind på et sikkert sted (f.eks. hotel eller politistation) eller søg hjælp på anden måde.
- Overvej altid din placering på caféer og restauranter. Sid om muligt ikke med ryggen mod vinduerne og sørg for placering væk fra gaden/indgangen.
- Overvej altid flugtveje fra steder, hvor du befinder dig.
- Hav en mobiltelefon med dig, så du kan ringe til nogen, hvis du føler dig truet. Medbring de vigtigste kontaktnumre og adresser. Hav dem på dig og på din mobiltelefon.
- Bemærk, hvor sikkerhedspersonalet holder til i de bygninger, du befinder dig i.
- Undgå at opsøge områder og situationer, der virker potentielt farlige eller truende.
- Undgå at veksle penge på det sorte marked.
- Opbevar penge og værdigenstande så sikkert og diskret som muligt.
- Hvis der indføres begrænsninger mht. din bevægelsesfrihed, skal disse accepteres.

Truende situationer, f.eks. provokationer og gadekriminalitet

Det er vanskeligt at give generelle råd om, hvordan man bør reagere i tilspidsede og truende situationer, da reaktionen må stå i forhold til truslens alvor samt egen erfaring, situation og fysiske kapacitet. Råd må således tilpasses den konkrete kontekst.

- Forsøg at komme væk fra den truende situation og opsøg et sikkert sted.
- Bevar roen og vær så vidt muligt høflig og korrekt.
- Påkald andres opmærksomhed, hvis du ikke kan komme væk.
- Adlyd de ordrer, der bliver givet. Tøv ikke med straks at udlevere de ønskede effekter eller at adlyde en eventuel ordre, hvis du er udsat for gadekriminalitet.
- Modstand bør kun forsøges i situationer, hvor der er en helt overvejende sandsynlighed for, at det lykkes. Fysisk konfrontation kan medføre, at du bliver skadet.

Specielt om gidselsituationer

- Transportfasen er kritisk. Forhold dig generelt rolig og undgå panik.
- Læs stemningen før al kommunikation.
- Tal med normal stemmeføring. Undgå at hviske til andre gidsler eller at råbe til gidseltagerne.
- Prøv at skabe sympati mellem dig og gidseltagerne.

- Lad være med at tigge eller græde.
- Lad være med at spille helt. Modstand kan være risikabel.
- Følg instruktioner uden at være slesk. Bevar din personlige værdighed.
- Diskuter ikke politiske spørgsmål med hverken gidseltagere eller andre gidsler.
- Giv besked, hvis du har behov for medicinsk hjælp eller lægetilsyn.
- Diskuter ikke, hvilke tiltag myndigheder, familie eller andre kunne tænkes at iværksætte.
- Vær tålmodig. Nogen arbejder på at få dig fri.
- Ved truende situationer og befrielsesindsats: Forhold dig passiv, læg dig ned og beskyt dig selv bedst muligt. Undlad at forsøge at hjælpe indsatsholdet.

Efter rejsen

- Hvis der har været sikkerhedsmæssige forhold under rejsen, som du har reageret på, er det vigtigt, at du informerer din arbejdsgiver umiddelbart efter hjemkomsten.
- Debriefing og erfaringsudveksling er nyttigt personligt såvel som sikkerhedsmæssigt og arbejdsmæssigt.